

РЕЦЕНЗИЯ

от Проф дсн Ивайло Стефанов Дичев

СУ „Св Климент Охридски

(н.ст., име, презиме, фамилия – акад. дл. във висшето училище или научна организация)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по:
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.1 Социология, антропология и науки за културата. докторска
програма Социология (социология и науки за човека)

Автор: СВИТЛАНА ВЯЧЕСЛАВОВНА ПЕТКОВА

Тема: ТЯЛО И СУБЕКТИВНОСТ В НЮ ЕЙДЖ

Научен ръководител: проф. д-р Тодор Христов Дечев.

(акад. дл., н. ст., име, презиме, фамилия – висше училище или научна организация)

1. Общо описание на представените материали

Представеният от комплект материали е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията – представени са 6 публикации в различни сборници, няма такива в научни списания;
- копия на научните публикации

Докторантът е приложил 6 броя статии в различни сборници.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантката е украинка, според автобиографията се е занимавала с терапевтични практики, свързани с ню ейдж вярванията. Образованието ѝ е свързано със спорта.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Проблемът с ню ейдж вярванията е актуален. Терапевтичната им ефикасност е извън сферата на социалните науки и не мога да преценя.

4. Познаване на проблема

Докторантката не показва сериозно разбиране на проблема за ню ейдж вярванията и тяхното отношение към модерната епоха. Не познава огромната книжнина в англосаксонския свят, където темата отдавна е обект на изследване. Няма отношение към традициите на културните изследвания, които специално се занимават с нея. Няма го очакваното историческо представяне на ню ейдж практиките в модерния свят, нито е представено сериозно проникването му в България в последните десетилетия на социалистическия режим след това.

5. Методика на изследването

Не разбирам каква е методиката на това изследване. Размишленията на авторката се основават върху собствения ѝ терапевтичен опит в сферата на ню ейдж практиките, от които тя прави различни примери, за да докаже тезите си. Липсва критична дистанция от темата и усещането е, че авторката всъщност пропагандира ню ейдж техниките, които практикува.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Авторката основава размишленията върху собствения си опит на терапевт и преподавател по психофизически практики, както и на различни биографични обстоятелства от живота си. Разбираме, че терапевтичните практики са нейна семейна традиция. Целта е да се анализира мястото на тялото в новата дифузна религиозност на това, което тя нарича „поколение шанс“, съответстващо приблизително на поколението X по възприетата терминология. В началото ни се казва, че „тази работа е един опит на автора да проведе социоаналитичен разговор преди всичко със себе си“. 5

В теоретичните пасажи се обсъждат всевъзможни теми, всяка от които заслужава отделна дисертация: субективност, страдание, религията, отношението дух-тяло. Споменати са повечето популярни философи от Фуко до Хайдегер и от Фройд до Мамардашвили, много от които нямат пряко отношение към конкретната тема. Самото позоваване не следва академичните стандарти (труд, година, страница), а е просто подхвърляне. Така например никъде не ни е обяснено какво точно разбира Бурдийо под „биографичното illusion“, кое е „некласическо“ и кое „постмодерно“, какво разбира под „смонаследяване“, как се дефинира понятието поколение и какви теории са ползвани за дефиниране на тяло. Особено странно е безкритичното съчетаване на леви мислители като споменатите Бурдийо и Фуко, както и групата социолози от Пловдивския университет, с проповедта на йогийска духовност (санкхя йога), която заема голяма част от работата.

Пост-съветската ситуация също е намерила място в работата (самата авторка идва от Украйна и в края на текста е добавила личен пасаж с болка заради войната там, която не мога да не споделям). Проблемът е, че не разбираме връзката между тази пос-социалистическа култура и практиките на Ню ейдж, които са в центъра на изследването. Добре знаем, че найшироко разпространение те имат в западна Европа, а после в Америка, където никакъв социализъм не е имало. Не е анализирано отношението на българското общество и официалната православна църква към тях.

Тялото, което стои в центъра на работата, е дефинирано като основен капитал на съвременния човек. Авторката обаче тръгва към него не с инструментариума на антропологията или социологията, а на йогийското учение, което очевидно споделя. Анализират се схващанията за „петте човешки тела“, носещи определени „символни капитали на притежателите на посъвършените от тях“. Казва ни се, че „светът на Поколението Шанс познава един световнопризнат

авторитет – философ, духовен учител, спорна и дори скандална личност, впрочем като цялата човешка история, разглеждана като неklasически експеримент, и особено във времето на Новата епоха, известен като Ошо (Бхагван Шри Раджниш) (1931-1990) от Индия“. 51 Рекламирайки това учение, авторката напуска сферата на науката и преминава към проповед, по която не мога да взема отношение.

Подобно безкритично приемане на тези от Ню ейдж вярванията виждаме в употребата на „Епохата на водолея“, „духовност“ или „енергии“ (съветските власти открили, че космонавтите нямат енергия, затова приложили описваните терапевтични практики, за да ги енергизират!). Такива са и „народопсихология“, описанията на нашето ледено хоро и нестинаство, което се мисли от авторката като възраждане на древни традиции и връщане към народния дух. („Аз съм нестинар“ - това определя целия им живот 72). Как се установяват тези неща така и не разбираме, споменати са различни автори, но без конкретно позоваване и анализ.

Що се отнася до интервютата, това най-често са свободни разговори с хора, подложени от авторката на терапия или просто отговарящи на очаквания профил за „поколение шанс“ (самата тя ги нарича „примери“). Няма изследователски методи и дисциплина. Основната цел на цитатите е да потвърдят тезите на авторката.

Представената работа е есеистична разходка по разнообразни философски теми, от тялото до субектността, от страданието до смъртта през гладуването, та чак до печалните развития в съвременна Украйна. Авторката размишлява върху собствения си опит като терапевт, ползващ ню ейдж методи. Има интересни наблюдения и размишления, но липсва онази структура и дисциплина, които очакваме от едно изследване в сферата на социалните науки. Безкритично се представят различни понятия на ню ейдж духовността, която би трябвало да е обект на изследване.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Самонаблюдението на докторантката като терапевт може да бъде интересна основа за бъдещо критично изследване, положено върху сериозна социологическа методология. Засега то остава в сферата на есеистиката.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Работата е извън сферата на социалните науки.

9. Лично участие на докторантката

Докторантката е работила сама, всъщност основен фокус на дисертацията е собствената и терапевтична практика.

10. Автореферат

Авторефератът следва есеистичната и разнопосочната структура на работата.

11. Критични забележки и препоръки

Тази дисертация не е в сферата на социалните науки. Може би биха я оценили специалисти в сферата на философията или религиознанието.

12. Лични впечатления

Нямам.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Нямам.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд показва, че докторантката не умее да работи в сферата на социалните науки и интересите ѝ са съвсем други.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **отрицателна оценка** за проведеното изследване, представено в рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да не присъди образователната и научна степен „доктор“** на СВИТЛАНА ВЯЧЕСЛАВОВНА ПЕТКОВА в област на висше образование: образование 3. Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.1 Социология, антропология и науки за културата, докторска програма Социология (социология и науки за човека).

София 02 02 2023 г.

Рецензент: проф. дсн Ивайло Дичев

(ак. дл., н. ст., име, фамилия)